

TELEGRAFULU ROMANU

Telegrafulu ese de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Sabiiu la expeditorul foiei, pre afara la c. r. poste cu bani, și prin scrisori francate, adresate către expeditor. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 26.

ANULU XXII.

Sabiiu in 30 Martiu (11 Aprile) 1874.

tru celelalte părți ale Transilvaniei se pentru provincie din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune la „Telegrafulu Romanu“

pre patrariulu alu doilea (Apriliu—Iuniu) alu anului 1874. — Pretiulu abonamentului pre 1/4 de anu e:

Pentru Sabiiu 1 fl. 75 cr. v. a.

Pentru Monarchia austro-ungurésca 2 fl. v. a.

Pentru Romania și strai-natate, 3 fl. v. a.

DD. abonanti sunt rugati a nu întârziă cu trimiteria prenumeratiunilor.

Adresele ne rugăm a se scrie curatu, și în locu de epistole de prenumeratiune recomandăm on. publ. avizurile postali, (Posta-Utal-vány. — Post - Anweisung.) că împreunate cu spese mai puțin și că mai sigure pentru înaintarea baniloru de prenumeratiune la

Editoru „Telegrafulu Romanu“ în Sabiiu.

Din caus'a SS. serbatori ale Inverei Domnului nr. celu mai de aproape va aparé nu, mai Duminica in 7 Aprile.

Pecatele ocârmuirei noastre.

— Trei articuli. —

(III.) Bugetulu unei țieri este cea mai nemintita ogîndire a opiniunei publice, ce predominéza, este, amu poté dice, cristalisarea acestei opinii în numerii statoriti. — Ocârmuirea financiară este menita numai a tiené compena între trebuintele și veniturile țierei. Nu ea stătoresce înse mesur'a acestora trebuintie, precum nici medilócele, prin care ele au sa fia satisfacute. Acésta mesura se stătoresce numai în parlamentu și numai sub iniriirea opiniunei publice. Suntemu dara nedrepti, cându pentru starea deceduta a finantieloru, inovativim în prim'a linie pre ministrii resortulu finantialu. Ei numai într'atât'a potu fi inovativiti, încâtu aplicarea bugetulu este neconsientioasă, ori încâtu ei, prin informatiuni false asupr'a capacității de production a țierei, au iniriuto spre statorirea unui bugetu pus pre premise false.

Din nenorocire, ministrii nostri de pâna acum'a nu se potu corati de pecatele, ce au comis atâtu într'o privintia, câtu și într'alt'a. Dara ast'a potieno împoîrti. Reulu urmatu numai din lucrarea unui omu singuratecu este trectoriar; elu încéta, îndata ce actorulu parasesce terenulu de lucrare. Dupa ce s'au dosu, ministrii nu mai sunt vrednici că sa vorbim despre densii.

Este înse unu reu permanentu; — acell'a care puredé din opiniunea publica. Cu atâtu mai ageru trebuie sa-lu combatem pre acell'a.

Trebuintele, atâtu ale unui individ singuratecu câtu și acelea ale unui întregu socialu sunt facultativu deosebite. Unele sunt mai multu, altele mai puțin acute. Unele ceru că numai decâtu sa fia satisfacute, altele suferu, că satisfacerea lor sa fia amenata. Puredé din acésta deosebire amu poté statori două categorii deosebite: trebuintiele, care privescu sustinerea

stărilor presente, și trebuintiele care privescu dezvoltarea acestora stări. Satisfacerea celoru dintâi nu suferu nici o amenare; trebuintiele de a două categoria înse, într'unu statu bine organizatu, numai atunci potu sa fia satisfacute, cându capacitatea de production a țierei permite, fără că sa fia atacatu capitalulu. O satisfacere preste capacitatea de production a țierei, cu atacarea capitalulu, nesmintitu trebuie sa aiba că urmăru ruinulu economicu. Acell'a, care avendu un venit anualu de numai 2000 fl. — cheltuesce 2100 fl. într'unu anu, — acell'a, chiaru și abstragendu dela eventualități, trebuie sa se ruineze.

Acésta desconsiderare a capacității de production, lips'a de compena între consumarea și production a țierei este pecatulu finantieloru noastre.

Ocupându-si positi'a, magiarii au desconsideratu toate motivele financiare ori economice, fiindu determinati numai prin motivulu politicu, de care sunt preocupati.

Vedemu cheltuindu-se milioane pen-infiintirea și sustinerea fortia a unoru institutiuni, care n'au alta mentiune, decât sa grabésca dezvoltarea unei anumite părți, sa redice var'a magiariilor ori chiaru sa impedece defasiurarea firésca a populatiunei nemagiare. Putiene suntu dintre aceste, care nu suferu amenare, multe, care poteau sa fia amenate pâna cându nu voru sosi vremi mai binecuvantate de Ddieu, — cele mai multe se împotrivescu înse cu o viață sanatoasă.

Discuragiarea și tristeti'a tainuita, care strabate prin intrég'a lucrare a celoru 21, nu lasa nici o indoiéla, cumca și acesti fruntasi și țieri au aflatu adeveratele cause ale reului. Se vedesce mai alesu din acea, ca ei pretutindeni cêrca a le astupă cu o ingrigire aproape parintésca.

Statorindu astu-feliu caracterulu generalu alu decadentiei noastre financiare, este de prisosu a intră în amenuntimi. Câte-va casuri speciale voru aruncă destula lumina asupr'a cestiunei.

S'au facutu îndreptări în administrati'a interna. Nu se poté trage la indoiéla cumca „îndreptări“ au fostu de lipsa. Nu înse acele, precare le avem și chiaru nici aceste nu de odata. Prin despartirea jurisdictiunei de către administratiune nesmintitu faceam unu pasu înainte. Considerandu înse capacitatea de producere a țierei, poteam sa efectuim acésta despartire succesiv, precum s'a facutu într'alte țieri. (Chiaru și în Tr. Ltni'a.)

Ei bine! dara opiniunea publica magiara a strigatu: „Da-mi dómne, — dara acum de locu!“ Si pentru ce acésta nerabdare? Pentru ca, prin despartire, magiarii nu cêrcau a simplifică administrati'a și a face jurisdictiunea mai sigura, ci a castigă elementulu magiaru opositia de precumpănire. Ei au vorbitu un'a și au ganditu alt'a, au facutu un'a și ne-a aretat alt'a. Astu-feliu chiaru și aceste îndreptări au devenitu unu isvoru de nenorociri, care consuma în fiesce-care anu cu aproape 9 milioane mai multu decât înainte de siepte ani.

Totu astu-feliu de cheltuiuri aflăm și în resortulu culteloru și instructiunei publice. Universitatea din Clusiu, gimnasiile paralele, puse lângă alte gimnasilu nemagiare și Ludoviceulu consuma sume

enorme, fără că ele sa aiba alta mentiune decât a servi că medilóce de inriorie etica asupr'a celoru-a-lalte elemente. Sustienu ca ele sunt stricacióse. Chiaru fiindu înse folositoare, ele poteau fi amantate.

Despre alte cheltuiuri, precum este subventiunea enorma a teatrulu pestanu și a altoru asiediaminte de folosu, mai multu particularu, este vorb'a de prisosu.

Mai semtite sunt relele economice urmate din fortiarea dezvoltării economice. S'au radicați că ferate preste căi ferate. Cu totu pretiulu și numai decâtu magiarii voiau a ajunge o a două Belgia.

Aici s'a desconsideratu mai multu capacitatea de producere a țierei. Sunt aproape 15 milioane ce în fiesce-care anu platescu tiér'a pentru căile garantate. Va fi ore cându-va o vreme, cându aceste căi voru aduce unu folosu, din care, capitalisatu, amu trage tocmai atâtea procente? — Cine scie? nimeni nu scie! — Câtu eră de bine, deca lucrăm succesiv! — Ei, dara magiarii voiescu a paré, ce nu sunt!

Ridicoli au devenitu înse magiarii numai prin acea ca au pus în bugetulu țierei aproape 10 milioane pentru sustinerea unei jocuri, care pare a fi pentru densii „lumin'a ochiului.“ Trece tota inchipuirea, cându vedemu facenduse parada cu honvedii, — o parada, la care toti trebuie sa asistăm, toti trebuie sa platim — și de care numai magiarii preocupati se potu bucură.

Fia destulu atât'a!

Nu mai aici sunt insirate aproape 40 milioane, ce tiér'a trebuie sa plătescu pentru satisfacerea unoru trebuintie, ce numai succesiv ori chiaru de felu n'aveau sa fia satisfacute.

Nenorocitele operatiuni finantiare au lipsitu numai pentru că sa fimu isbiti la starea presenta. Amu contractatu detorii preste detorii. Adi numai procentele detorieloru trecu preste 20 milioane la anu.

Amu ajunsu pâna într'atât'a, încâtu trebuie sa facem detorii nône pentru că sa platim cametele celoru vechi. — Pâna unde vomu fi înca isbiti, este o cestiune, la care cu totii trebuie sa gandim. De ocamdata cêrce înse ómenii situatiunei a o resolvă.

Si apoi stările economice sunt derangiate, comerciulu sta locului, ómenii rabda fómne, camatarii stau deasupr'a, — și o parte mare a țierei se simte îndemnată, celu potieno, a nu lucră spre îndreptarea reului.

Fatia de asemenea stări propunerile celoru 21 fruntasi sunt o simpla parada de vorbe.

Carpite stările noastre nu pot sa fia. Ele trebuiescu realcaute din temelii.

Ioanu Slaviciu.

Presedintele casei representative face oficiosu cunoscutu, ca siediint'a cea mai de aproape a casei reprezentantiloru se va deschide Sambata în 18 Aprilie n. la 11 ore. Cas'a magnatiloru va tiené cu trei zile mai înainte adeca în 15, siediint'a sea prima, cărei va premerge în 14 o conferintia generale a totoror membriloru casei.

Ministru de finantie Ghyczy luca la unu esposu finantialu, care va dá o icóna despre întregu bugetulu statulu și va cuprinde dispu-setiunile, pre cari ministru are de cugetu a le propune câtu mai curendu. Esposulu acell'a se va presentă Casei re-

presentantiloru poté înca în decursulu acestei luni.

Ministrii din Cislaitani'a s'au reintorsu dela excursiunile întreprinse cu oca-siunea ferieloru la Vien'a. Desbaterea proiecteloru de legi confessionali a începutu dejă în 9 Aprilie n. Episcopatulu va luă parte la desbaterea generale în cas'a de susu. La ordinea de di fiindu pusa exclusiv desbaterea legiloru confessionali, alegerea membriloru în delegatiuni va urmă mai tardiu.

Responsulu Majestății Sele la scrisórea ponteficelui s'a transmis la Rom'a împreuna cu o nota voluminósa dăta de ministerulu de esterne asupr'a enciclicei papali.

Cartea cea roșia nu va cuprinde nice depesi'a către contele Paar, nice depesi'a despre ultimulu conflictu din Bosni'a. Coprinsulu celei dintâi 'lu va comunică înse cont. Andrásy delegatiunilor. Ea vorbesce fôrte energicu contr'a ori cărui amestec alu Curiei romane în afacerile interne ale Austriei. Cu privire la Bosni'a, Austri'a fiindu multamita cu succesulu diplomatecu nu voiescu a vatemă decursive pre Pôrta otomana.

În cercurile cele mai bine informate din Berlinu se vorbesce de unu ordinu alu imperatulu Germaniei, dupa care s'eu ministru imperialu de finantie Kampfhauseu s'eu presiedintelu cancelariei confederative, Delbrück se va concedre cu functiunile cancelariulu imperialu pâna la insanatosiarea lui Bismark. Sinatatea acell'a dupa scirile din urma merge spre mai bine.

În caus'a cestiunei militare regimulu nu vrea sa scie de nici unu compromis. Din cercurile electorali sosescu la Berlinu atâtu prin adrese câtu prin telegrame manifestatiuni favorabile pentru armata.

Gvernulu francesu are de cugetu a presentă dupa redeschiderea Adunării nationale proiectulu de lege relativu la introducerea casei de susu. Dupa acestu proiectu presiedintelu casei de susu are sa fia urmatoriulu eventualu alu presiedintelu republicei. Legitimistii înca au de cugetu a face unu pasu decisiv punendu camerei întrebare: „Republica s'eu monarchia?“ Spre scopulu acell'a contele de Chambord sa se fia decisu a conduce în persóna acésta afacere.

Afacerea Rochefort tiene Franci'a înca în o viaa miscare. Ministru Bronglie constată în comisiunea permanenta fug'a lui Rochefort:

Economi'a în Biserica!

Biserica noastră a primitu prin Statutulu organicu o organizatiune constitutională, care deca se va aplică bine, va aduce cele mai salutarie rezultate. — Dara deca acésta aplicare va luă o directiune gresita, urmările potu fi mai funeste, decât a unei guvernări absolutistice; — Statutulu organicu cuprinde în sine simburele celoru mai subline principie, — dara aplicarea lor si pâna acum a datu ansa la diferite interpretări. — Manifestarea acestor'a apoi a adusu pre unii la cogătări, ca Statutulu organicu aru avé lipsa de acele stramutări, cari li s'au parutu necesarie. Eu înse sustienu, ca Statutulu organicu — că unu fundamentu solidu, pre care avem de a aduce edificulu

bisericescu la perfețiune — nu se mai p^ote pune la întrebare de schimbare s^{eu} modificare, ac^{es}t'a nu aru fi nice oportuⁿu, d^{ar}a nice de lipsa. Va ajunge pre deplinu d^{ec}a divergⁱⁿțiile și indoielile, ce s'au ivitu la aplicarea lui s'aru lamorⁱ prin o instrucțiune pentru eșecutarea Statutului organicu. Ac^{es}t'a elaborându-se pre bas'a reclamărilor și discutiunilor de până acum prin sinode și prin jurnale — în forma de proiectu prin unii barbati emitandi din sinulu Consistoriului metropolitanu, s'aru prezentă congresului spre pertractare și primire. — Numai atunci, cându bisericea provinciei n^{ost}re metropolitane aru patimⁱ o schimbare esențială, de exemplu, la înmulțirea episcopilor aru intră necesitatea de a schimbă dispozițiunile de mai înainte ale Statutului organicu, d^{ar}a numai cu privire la paragraful respectiv, prin novele la Statutul organicu. —

În întielesulu ac^{es}t'a avemu noi de a procede în dezvoltarea organismului constituțional în gen^{er}e, — i^{er}a nu apune totulu la întrebare. Ce se atinge în specialu, apoi aci campulu de discușiune e vastu. Instrucțiunea elaboranda pentru eșecutarea Statutului organicu va av^e misiunea de a suplini lacunele, de a comp^let^a indoielile. — Numai unu punctu, și ac^{es}t'a e celu mai gingasiu, ne constringe, de a fi cu mare precauțiune în aplicarea lui chiaru del^a începutu, — unu punctu, care amenință integritat^e aparatulu Statutului organicu, — și ac^{es}t'a e punctulu economicu punctulu banale. —

D^{ec}a amu aplică noi totu aparatulu Statutului organicu cum se d^{ic}e — pre bani! — apoi ruină bisericea n^{ost}re aru fi neevitabile. Și durere — tocmai în punctulu ac^{es}t'a, celu putien^u până acum amu fostu, de nu cu totulu necrotizatori, — d^{ar}a de buna s^ema — prea liberali: — urmările acestei aparițiuni de^ja se ivescu ici coale, și proselitismulu pandesce numai la pr^{ed}a sea că vulturulu de departe. —

Mi aduc aminte de o episo^da din primul sinodu archidieceșanu convocat^u pre bas'a Statutului organicu, ce ilustrează pre deplinu direcțiunea cea fatală, pre care eră sa apuce organismulu nostru bisericescu înca de atunci. —

Consistoriulu archidieceșanu bisericescu are cinci membri platiți cu câte 1200—2400 fl.; — Pentru agendele lui strictu bisericescu erau și suntu pre putien^u ocupați: se face propunere, că unulu din cei salariați se tr^{ec}a că referinte

ordinariu la senatulu scolasticu, — prin acea aru cad^e necesitatea de a creă posturi salariați în acestu senatu. — D^{ar}a ce se vedⁱ. Nu numai nu se primⁱ acestu expediente economicu, ci se facura contr'a propunerⁱ, că în senatulu scolaru sa se sistematizeze d^{ou}e — trei posturi salariați cu câte 2000—2500 fl. etc. etc. —

Atunci repausatulu metropolitu din presidiu îngalbinesce, i se face reu, pr^{ed}a presidiulu și dabiă se teresce până a casa. —

— D^{ar}a ce e Presantite, sunteti bolnavi? —

— Reu — fetulu meu! ac^{es}t'a voru prapadⁱ totu ce amu adunatu eu în vr'o 25 ani. — Nu e pentru atari omeni Statutul organicu. Fia-care vrea sa-si creeze unu postu pentru sine. Mai multu, ei facu că gain'a care ajunge la gramadă de grantie adunate în siura cu multa truda, — și nu manăca numai până se satura ci se suie în verfulu gramediei, și înprascie gramadă de bucate cu ghiarele în t^ote laturile. —

Alta-data convocă consistoriulu metropolitanu pentru vr'o câte-va cause merunte. — Cei mai multu lu napadira cu Reie — particulare esorbitante. — Nu mai cutediă de a adună consistoriulu metropolitanu. — D^{ec}a aru face asiă dicea elu — și protestantii la conventele și sinodele lor^u, nu li-ar^u ajunge fondurile lor^u de mili^one.

De esta-data va fi destulu — me-

minisse. Scopulu meu nu e de a episodisă, ci a indigita d^{int}re multe — macaru la unele puncte ale organismului nostru bisericescu, unde amu pot^e economisă și în bani — și în tempu, pentru ca și tempulu e bani.

1. Sa începem del^a comuna. Alegerile prea dese la sinode și congrese voru deveni cu tempu prea molestose și cu spese. Aci s'aru pot^e simplifica lucrulu, d^{ec}a alegerile la sinodele eparchiali s'aru face totu deodată cu cele del~~a~~ congrese, și d~~a~~ protocoalele de alegere s'aru pot^e tramite la scrutinu și prin plenipotențiati pentru mai multe grupe de comune.

Comisiunile pentru organizarea parochiilor și regularea venitelor preotiesci sa nu se forci^edie la tempu neoportunu cându e lipsa și f^omele, — ci se potriveșca unu tempu mai fecundu. — Forciarea ac^{es}t'a prin dieces'a Caransebesiului a avut^u urmări f^orte daun^ose-si metodu^lu în purcedere se fia mai multu

moralu decâtu imperativu. — Cu bun'a și mai întieptiesce mai multu se p^ote esoperă, decâtu cu interpelările și forciările ce s'au facutu în sinodele Caransebesiului. —

2. În privința sinodelor eparchiali, aru fi destulu d~~a~~ t~~o~~te agendele s'aru finⁱ în d~~ou~~e trei d~~ile~~, pentru ca spesele pentru diurne și altele suntu pre neproportionate.

Conventele reformatilor etc. nici odata nu tienu mai multu decâtu d~~ou~~e treⁱ d~~ile~~, și deputatii participa și f~~a~~ra diurne, — se întielege înse, ca t~~o~~te se pregatescu de consist^oriele lor^u perfectu, încatu sinodele iau la cunoscința și aplacitare. La noi e din contra; sinodele mai întâi denu^mescu comisiuni, d~~op~~a cari trebuie sa ascepte, până producu ce-va — d~~a~~ca producu! — D~~a~~ca nu, apoi se îndrum^edie de a aduce elaboratele la sinodulu viitoriu. — Ast'a e o anomalie ce costa și bani. — Pentru ce suntu consist^oriele de câte 18 membri? Comisiunile de regula se esmitu numai pentru durat^a sesiunei că sa referedie pentru diurne următoare. Pentru codificări etc. chiamarea se fia a consistoriului. Ac^{es}t'a are de a pune pre m~~a~~sa sinodului t~~o~~te gal'a, și ce nu e perfectu datu îndereptu cu inviatiuni de a perfecționă, d~~a~~ra nu insarcinatu atâtea comisiuni cu spese preste spese.

Analogu cu multiplicare entia sine necesitate e și comisiunea proiectata pentru administrarea fondurilor comune ale dieceselor Aradului și Caransebesiului, că se manăca pre totu anul câte 5—6000 fl. pre cându ac^{es}t'a s'aru pot^e economisă, d~~a~~ca fia-care dieces'a si-ar^u ved~~e~~ de partea sea, și o aru administră prin consist^oriele sele, cari și altcum trebuie sa-si administredie ce mai au diecesele. — O asemenea anomalie aflăm la introducerea de Schull-rath în consistoriulu archidieceșanu, o instituțiune pre care nu o cun^oște Statutul Organicu, și care și până acum s'a aretat^u netrebnica — nu din vin'a pers^onelor^u ci de sine insusi.

D~~a~~ca archidieceșanii au bani destui pentru sup^a inspectiunea școlilor, apoi asemneze consistoriulu scolasticu d. e. 3000 fl. i~~er~~a ac^{es}t'a se imparta între membrii sei cei siese ordinari t~~o~~ta archidieceș'a în siese cercuri de inspectiune, căror'a sa le dea Marschrou'ta și câte 500 fl. bani de caletoria; sa m~~er~~ga câte doi trei în diferite părți; — și asiă într'unu anu t~~o~~ta archidieceș'a e calatorita și suprainspectiunata; — pre cându unulu singuru sa fia din ceru nu p^ote

cea mai mare minune, ca nisce barbati at^âtu de miseri, neînsemnati, neînvetiati și lipsiti, de cari au fostu numai 12, si-au potutu face f~~a~~ra minuni, de partisani ai lor^u, at^âte cetăți și pop^ora, at^âtu de numeroșe provincii, principi și regenti, învetiati și retori, b~~a~~ mai totu rotagolulu pamentului!

S^eu p^ote ca ai dorⁱ se vedⁱ și astadi întemplantu-se minuni? E bine, voi^u sa-ți aretu și înca mai mari că cele dinainte: nu numai pre unulu sculat^u din mortⁱ; nu numai pre unulu orbu facutu cu vedere, ci totu pamentulu, care este eliberatu din întanereculu ratacirea. Nu numai singuru pre unu leprosu, care s'a curatitu, 'ti voi^u aretă, ci totu at^âte pop^ora întregi, cari s'au curatitu de lips'a pecatului prin bai'a nascerei de a d~~ou~~a. Ce minune mai mare poti se pretindi, o omule, cându vedⁱ o schimbare at^âtu de mare și urmata at^âtu de iute?

Voi^{esci} se afli, cum a facutu Christosu totu rotagolulu pamentului se vedⁱa? Eata, mainainte omeni nu vedeau lemnulu că lemn^u, și pi^{et}ra nu că pre pi^{et}ra, ci pre aceste lucruri f~~a~~ra vi^{et}ia, le numiau D^omnediei; at^âtu de orbiti erau. Acum înse scia, ce este lemn^u și pi^{et}ra, și credința i-a învetiatu, cine este D^{ieu}: căci numai singuru prin credința se p^ote, pre câtu se p^ote cuprinde ac^{es}t'a ființa eterna.

Voi^{esci} se mai ai și unu altu argumentu despre înviere? Schimbarea cea mare, carea a avut^u locu în animile Apostoloru d~~op~~a înviere; ac^{es}t'a schimbare

caletorⁱ pretotutindeni nici în diece ani. — În fine la alegerea de membri în senatulu scolaru, sa se ia mai multa privința la omeni de specialitate scolară, — decâtu s'a observatu până acum.

Alte observări le voi^u face cu alta ocaziune. De ocamdata și at^ât'a câtu amu atinsu p^ote d~~a~~ destula ansa de a cugetă mai seriosu la punctulu celu mai delicatu alu aplicării aparatului constituțional alu bisericei n^{ost}re — adeca la punctulu economicu. — Videant Consules!

G.

Proiectu

pentru procedura în procesele matrimoniale și divortiali, pentru forurile biser. gr. or. din archidieceș'a comp^usă de Dr. Ioane Borci'a, fiscu și defensoru la consistor archid.

(Urmare)

§. 50. Părțile litigante pot^u amana d~~ile~~le de infatisiare cu învoire reciproca, de câte ori voru voi, înse numai spre scopulu impacaciunei și d~~a~~ca un'a s^{eu} alta nu tr^{ie}scie în pecatulu preacurviei.

§. 51. Dilele amaneate are a le orendu judecatoriulu astfelu, că între ele sa nu tr^{ec}a unu restempu mai scurtu de 15 d~~ile~~ și mai lungu de 30 d~~ile~~. Cu învoirea ambelor^u părți p^ote fi restempulu mai scurtu s^{eu} mai lungu, înse nici odata mai lungu de 60 d~~ile~~. Diurne și or'a de infatisiare se defige în fati'a părților și spre aducere aminte li se admanu^eza câte unu biletu.

Reconvențiunea.

§. 52. În casu, cându partea încta în primul răspunsu protocolaru reconvine pre actoru (§. 25.) și cere și ea divortiu din alte motive, d~~a~~ca actorulu d~~op~~a ac^{es}t'a nu s'aru mai lasă la procesu, s^{eu} nu se va mai infatisiă și nu va mai alegă; atunci d~~op~~a trecerea terminului de restituțiune, în casulu neinfatisierei, altcum de locu, se privesce partea actora de oponenta divortului, și partea încta reconvenit^oria se îndrepta a-si aduce deosebita actie formală la forulu competentu.

§. 53. D~~a~~ca partea încta, ce se servesc de reconvențiune, nu s'aru mai infatisiă spre darea dupliciei, atunci reconvențiunea și cererea ei, resp. invinuirile aduse în ac^{es}t'a forma, nu se voru mai luă în consideratiune.

Despre procesulu scripturisticu.

§. 54. Statorindu-se form'a procesului scripturisticu, protopopulu conduce întregu cursulu procesului, și mai întâi îndrepta

este unu argumentu înca mai mare pentru învierea domnului de câtu insusi faptele miraculoșe ale Apostoloru. Este indeobste recunoscutu, ca chiaru nici la unu omu, pre care l'amu iubit^u în vi^{et}ia, d~~op~~a m^ortea lui, nu adese cugetăm^u. D~~a~~ca nici cătra celu viu nu s'a aretat^u sinceritate adev^erată, atunci cu at^âtu mai multu va fi datu uitării d~~op~~a m^orte. De aci vine ca nimenea pre amiculu s^{eu} învetiatorulu s^{eu}, cându înca l'a fostu parasitu de~~j~~a în vi^{et}ia, 'lu prefer^eza și antepune tuturor altor'a d~~op~~a m^orte, cu deosebire cându ved~~e~~ ca ac^{es}t'a propensiune și ac^{es}t'a zel^u au trasu d~~op~~a sine mii de pericle. Ci ved~~i~~, ca ce nu s'a întemplantu nici odata, se templă la Christosu și cu Apostolii! Densii până cându traiă, l'au negatu și parasitu, la prinderea lui au fugitu și au datu dosulu — și acum, d~~op~~a ce a suferitu nenumerate batjocuri, defaimari și chiaru m^ortea crucei, acum 'lu pretiuescu și radica preste totu, încatu pentru marturisirea numelui lui cu bucuria 'și jertfeau și vi^{et}ia. D~~a~~ca Christosu nu aru fi înviatu d~~op~~a m^orte, cum aru fi fostu cu putința că ac^{es}t'a, cari în decursulu vi^{et}iei lui fugiau de pericle, acum d~~op~~a m^ortea lui sa se predee pentru densulu la nenumerate pericle? Odinioară toti fugisera, b~~a~~, Petru de trei ori a negatu pre domnulu cu juramentu. Și acestu învetiacelu, care tr^{ai}ndu Christosu, s'a temutu de o servit^orie, și s'a lepadatu de domnulu s^{eu} de trei ori, și în urma cu juramentu, ac^{es}t'a acum d~~op~~a înviere at^âtu de puternicu a fostu schimbatu în

FOISIORA.

Din scrierile S-tului Ioanu Gura de aur.

Învierea lui Isusu Christosu, atestata prin minunile Apostoloru.

(pentru serbat^orea Pasciloru și Duminec'a Tomei.)

(Urmare și fine)

Christosu în tempulu petrecerei sele pre pamentu, a facutu semne și minuni, a sculat^u mortⁱ, a vindecatu leproși, scote spirite rele, d~~op~~a acestea a fostu restignitu, și d~~op~~a cum afirma Iudeii, nu s'a mai sculat^u. Ce se le reflectăm^u acum Iudeilor^u? Le vom^u d~~ic~~e: d~~a~~ca Christosu nu s'a sculat^u cum s'au potutu întemplant^u d~~op~~a restignirea lui, în numele s^{eu} minuni mai mari, că cum a facutu elu insusi? Nici cându a mai facutu cine-va lucruri mai mari d~~op~~a m^ortea sea, că în tempulu vi^{et}iei sele; d~~op~~a m^ortea lui Christosu, numele s^{eu} a lucratu minuni, cari d~~op~~a felu și calitate și în totu modulu au fostu mai mari că cele de înainte. Au fostu mai mari, căci câtu au fostu în vi^{et}ia, umbr'a Domnului, nici odata n'a desceplat^u mortⁱ, înse umbr'a apostoloru prin puterea lui Christosu a facutu ac^{es}t'a de mai multe ori. Și i~~er~~asi: minunile d~~op~~a înviere a fostu mai mari, căci la minunile de mai înainte elu a fostu singuru domnulu, d~~op~~a restignirea sea înse, chiaru și servii sei numai în numele s^{eu} a facutu minuni mai mari și mai sublime, încatu prin aceea puterea

lui a stralucitu cu mai multa gloria și taria. Căci aceea, ca cine-va numai prin chiamarea numelui lui Christosu, a lucratu minuni, este mai multu că cându insusi densulu (Christosu) le-ar^u fi facutu. Vedeti iubitorulu, ca minunile Apostoloru d~~op~~a învierea domnului, au fostu mai mari că minunile lui Christosu? Nu este ac^{es}t'a unu argumentu validu pentru înviere? Căci precum amu d^{is}u de~~j~~a, afirmu i~~er~~asi: d~~a~~ca Christosu a muritu și nu a înviatu. atunci trebuie ca au încetat^u și minunile; în fapta înse aceste, nu numai nu au încelat^u, ci au urmat^u a fi mai marete și mai sublime prin Apostoli adeca. D~~a~~ca Christosu nu aru fi învi^{et}u, și Apostoloru le-ar^u fi fostu imposibile că se faea atari minuni; căci a fostu un'a și aceea-si putere a domnului, carea au lucratu minuni at^âtu înainte câtu și d~~op~~a rastignire, — unele chiaru prin domnulu, i~~er~~a altele prin Apostoli. Ca înse argumentulu despre înviere sa fia cu at^âtu mai învederatu și mai întielegibile, asia a trebuitu că minunile d~~op~~a înviere sa fia mai sublime, că cele de înainte.

Înse de unde scim^u noi, într^{eb}a celu necredinciosu, ca Apostolii au servitu aceste minuni în numele lui Isusu? Din s. scriptura le raspunda eu. Ci d~~a~~ca nu voi^{esci} se concedi acestu argumentu și negi, ca Apostolii au facutu minuni, atunci recunoscⁱ în densi o putere a lui D^{ieu}, de ore-ce densii f~~a~~ra minuni au adusu totu rotagolulu celu mare a pamentului la cunoscința adev^erariloru D^{ieu}esci. Întru adev^eru, ac^{es}t'a trebuie sa fia

pre actoru a-si prezentă actiunea sea formală în scrisu (deca acést'a nu o au facutu la diu'a contestării procesului), în terminu de 15 zile dela diu'a amintita încependu, care terminu, se mai pôte prelungi inea cu alte 15 zile, încependu dela terminulu espi-ratu, inse numai cu acea urmare: ca deca actorulu nici la acestu terminu prelungitu nu-si va prezentă actiunea, se privesce, ca nu voiesce a-si mai persecută procesulu de divortiu, si dupa expirarea terminulu de restitutiune, actele se depun la archivu.

§. 55. Actiunea prezentata (dupa form'a §. 72.) resp. unu esemplariu, cu ac-lusele în copie, o intiméza protopopulu păr-ției incte, cu acea resolutiune scrisa pre dosulu ei, ca partea incta are a-si prezentă respun-sulu ei în scrisu asup'r'a actiunei, în ter-minu de 15 zile, încependu dela intimatiune, care terminu se mai pôte prelungi cu alte 15 zile dela expirarea celui dintâiu înce-pendu. Deca partea incta nici pâna la alu doilea terminu nu-si va fi prezentatu respun-sulu, atunci protopopulu o va admonă prin o resolutiune, ce se va împartasi si ac-torelui, într'acolo: ca deca respunsulu nu se va prezentă nici pâna la alu treilea terminu, ce se va prefige cu 30 d le dela expirarea terminulu alu doilea, numindu-se apriatu acea di, si deca actorulu dupa trecerea ace-stui terminu va insistă în divortiu, forulu va pasi la cercetarea dovediloru produse de actoru si va decide caus'a.

§. 56. Respunsulu prezentatu se in-timéza fără a nanare păr-ției actore, spre a-si prezentă replic'a în terminu de 15 zile dupa intimatiune. As'a se urméza si cu cele-lalte scripte. Pentru replica si duplica, la cere-rea espresa a păr-ției respective, se pôte pre-lungi terminulu primu de 15 zile inea nu-mai cu alte 15 zile, încependu dela termi-nulu respiratu. Pentru triplica si cuadru-plica nu se potu prelungi termini.

§. 57. Deca actorulu în terminii §. 56. nu-si va prezentă replic'a, nici nu va dechiară, ca nu mai pôte séu nu mai vo-iesce a alegă, se privesce, ca nu-si mai per-secuta procesulu, si actele dupa trecerea terminulu de restitutiune, se depun la ar-chivu. Iera deca partea incta nu-si va pre-sentă duplic'a în acei termini, nici nu va dechiară, ca nu mai pôte séu nu mai voie-sce a alegă, atunci dupa expirarea terminu-lui de restitutiune, deca actorulu va insistă în divortiu, se procede la cercetarea dove-diloru aduse de păr-ți. Asemenea se pro-cede si atunci, cându triplic'a séu quadru-plic'a nu s'aru prezentă la terminulu primu, pentru a căru întârziere nu se da restitutiune.

cătu nu s'a sfiit de întréga lumea, si în midilocolu a totu poporulu a vestitu în publicu ca celu restignitu si ingropatu, a trei'a di a inviatu din morti si s'a inal-tiatu la ceriu. Acést'a o face acum fără de nici o frica, si acést'a schimbare a sea ne documentéza în modu reale, ca elu pre celu ce a inviatu, l'a vedutu in-tru adeveru. De unde a capetatu Petru acestu curagiu? De unde de aiurea, de cătu ca elu a fostu pre deplnu convinsu despre inviere? De óre-ce elu l'a vedutu, a vorbitu cu densulu, si l'a auditu inve-tiendu despre venitoriu: pentru aceea a cutezatu acestu curagiu, sciindu ca acé-s't'a se intempla pentru unu mentitoriu viu, si acum câstiga o putere mai mare, în cătu pentru Christosu a si muritu si pentru densulu a lasatu a se restigni cu capulu în josu.

Cându asiá dara vedt ca dupa mórtea lui Christosu, în numele seu, s'au tem-platu mai mari minuni cá mai nainte, si invetiacei sei acum mai multu se tiene-au de elu, cá mai nainte, în cătu preste totu loculu manifestau mai tare incredere, si în tóte aretau o schimbare marétiá si admirabile: asau din aceste fapte com-plainie si eveneminte fa conclusiunea, ca cu mórtea lui Christosu nu au incetatu tóte ci cu deosebire ca elu au inviatu, traiesce si elu, celu rastignitu, este Ddielu celu viu si nemuritoriu. Cáci deca nu aru fi inviatu, aru fi fostu imposibile cá discipulii dupa mórte-i se faca mai mari minuni cá mai nainte. Odimóra 'lu para-sira chiaru si Apostolii, acum alérga tóta

§. 58. Deca partea incta va face in-trebuintare de reconventiune în procesulu scripturistichu în primulu respunsu si va cere din alte motive si ea divortiu, ceea ce se va însemná si pre rubric'a scriptului („res-punsu si contr'a actiune"); iera partea ac-tora în acestu casu nu-si va prezentă rep-lic'a sea în terminii prescriși, iera deca partea incta reconventiória dupa trecerea acelor termini si de restitutiune, din nou va cere deciderea cu divortiu din motivele aduse de ea si cererea se va aflá de teme-nica, atunci partea actora se privesce de oponenta divortiuului si actiunea ei primitiva nu se va mai luá în consideratiune, ci ea se va citá în 3 termini de câte 15 zile la infatisiare si raspundere asup'r'a actiunei contrarie, iera de nu va ascultá se va pro-cede la cercetarea dovediloru păr-ției recon-ventiorie; iera deca se va infatiasá si va remané pre lánge divortiu si actiunea data, atunci se va îndreptá la deosebita formalá actiune noua, si se va osandi la rebonifica-rea speselor păr-ției contrarie.

Deca inse partea incta reconventiória dupa contr'a-actiune, în casulu de susu, nu va cere din nou divortiu, păr-țile se privescu de impacate si actele se depun la archivu. Dispusetiuni pentru ambele for-me procesuali.

§. 59. Dupá ce s'au datu actiunea si respunsulu, iera în casu de reconventiune numai dupa darea replicei, pôte un'a séu cee-lalta parte sa dechiaré, ca nu mai pôte séu numai voiesce a alegá mai departe, ci ca din destulu au alegatu si au adusu tóte do-vedile, în acestu casu inse protopopulu este datoriu a citá pre ambele păr-ți inea odata la o di anumita, în unu restempu de 30 zile dupa declaratiune, spre infatisiare si as-cultare resp. spre pertractare finala, la ca-rea se voru ceti tóte actele de pâna aci si se voru întrebá păr-țile despre cele neces-rie. (§. 451. Comp. dr. can.)

§. 60. În fia-care stadiu alu procesu-lui actorulu 'si pôte retrage actiunea sea si invinuirile aduse, dechiarandu acést'a la pro-tocolu si în persóna, inse numai cu acea adaugere, ca elu voiesce a întregi convie-tiurea cu sociulu seu. În casulu acést'a protopopulu resólva caus'a prin decretu pen-tru întregirea casatoriei, îndreptá pre păr-ți la convietuire, iera în contr'a acestei de-cretári nu se admitu remedii de dreptu.

Deca actorulu primitivu în casu de reconventiune 'si retrage actiunea, încéta totu cursulu procesulu si partea recon-ventiória are voia numai a intentá procesu separatu.

lumea la densulu, si nu numai Petru ci si altii, mii si mii, mai cu séma de ace-li-a, cari traindu mai târdiu, nu au ve-diutu insisi pre celu inviatu, si-au jert-fitu vieti'a pentru densulu, au lasatu a se decapitá si au suportatu nenumerate su-ferintie, numai cá se póta remânea con-stanti în marturisirea credintiei si se póta mari în ea. Cum a potutu acum a se adeverí, o necredinciosule, acel'a care dupa parerea ta a ramasu în mormentu si nu a inviatu; cum a potutu acelu mortu cá pre urmasi sa-i misce asiá tare cá se 'lu adore si mai bucurosu se su-pórté tóte, de cătu a se lapeda de cre-dinti'a intru elu? Vedi acum, cum ade-verescu acestea în modu invederatu in-vierea lui? Minunile cari s'au intemplatu dupa mórtea lui si se intempla, propen-siunea cea mare care au manifestatu atunci si acum, periclele căroru s'au suposu credintiosii: tóte acestea suntu argumente pentru invierea domnului!

Pentru aceea, iubitoru, se nu in-cetámu a glorificá si a prémari pre celu inviatu, cá odata se ajungemu la buna-táțile cele vecinice si neesprimaveri, prin darulu si iubirea de ómeni a domnului nostru Iisus Christosu, căruu împreuna cu Tatalui si Spiritulu celui Santo si de vietiá facatoriu, se cuvine onórea si pu-terea, acum totu-déun'a si în eternu. — Aminu. —

S a b i i u în Martie 1874.

Greg. P l e t o s u .

§. 61. Deca la începutulu séu în de-cursulu procesulu se face impacuire între păr-ți, la carea păr-țile au sa fia ambe de fa-tia, protopopulu improtocoléda pacea cu tóte conditiunile ei, si pastréda proto-co-lulu la archivu, iera păr-ților li se da câte o paria oficiósá de pre acel'a.

Despre restitutiuni.

§. 62. Deca vre-o păr-țe litiganta au întârziatu séu acea di de infatisiare séu acelu terminu de prezentare scriptului, dupa a căroru întârziere se prescriu urmári le-gali, pôte justificá întârzierea prin o suplica, carea numai în terminu de 15 zile dupa expirarea terminulu séu dílei întârziare se va poté primí, unde va adeverí, ca intar-diarea nu s'au facutu cu ivointi'a sea (§. 446 C. dr. can. si can. 27 Cartagen'a.)

§. 63. Restitutiunea pentru fia-care parte numai odata se pôte cere si concede în acelu procesu; ea nu se admite pentru întârziarea triplicei séu cuadruplei a re-flessiuniloru asup'r'a cercetării, a recursuri-loru si apelatiunei (§ 110.)

§. 64. Protopopulu este detoriu a re-solvá cererea de restitutiune în decursu de 8 zile si fiindu motivata a o concede prin decretare, în contr'a cărei'a nu se da remediu de dreptu, si a insciintiá pre ambe păr-ți.

§. 65. În contr'a acelei decretári prin carea s'aru respinge cererea de restitutiune, se pôte recurge numai pâna la consistoriu în unu terminu de 8 zile.

§. 66. Prin cererea restitutiunei se împedeca darea sentintiei finali, nu inse si cercetările, cari se voru aretá necesarie.

Despre instruirea procesulu.

§. 67. Espunerea cauzei si aducerei motivelor si a dovediloru se face în ac-tiune si în respunsu, si numai cele trecute cu vederea séu ce se facu prin scriptele ur-mátóre necesarie se aducu în cele-lalte ale-gatii. Alegati'a are a se face pre scurtu cu modestia si buna cuviintiá.

§. 68. Actiunea va coprinde d. e. ur-mátórele: etatea si religiunea, resp. trecerea si cununi'a păr-ților (1-a a dóu'a etc.), tem-pulu convieturei si alu desbinării lor, ocu-patiunea si locuinti'a lor; deca au prunci, câti, de ce etate, si sexu? cauzele desbi-nării si motivele divortiuului, iera deca vine la mijlocu adulteriulu, sa se numésca per-sónele culpabile, séu deca exista prunci ne-legiuiti, sa se produca atestate de bodediu, si sa arete persónele, cari pórtá vin'a casa-toriei nefericite, în fine sa se precisiedie pe-titulu în esenti'a cauzei si a speseloru pro-cesuali, si sa citedie legea (§ 473 l. r. can.)

§. 69. Partea incta sa se dechiaré la tóte espusetiunile actiunei, sa întregésca lipsele, sa îndrepte erorile si neadeverurile ei, sa se dechiaré asup'r'a dovediloru aduse, sa espuna legea pre carea se radima si sa-si precisiedie petitulu în privinti'a cauzei prin-cipali si a speselor.

§. 70. În alegatiunile urmátóre sa nu se mai repetedie cele enarate.

§. 71. De regula este petitulu actiunei divortiali: deslegarea matrimoniului, iera alu respunsulu păr-ției incte este: sustie-nerea acelu'a. Petite conditionate, adeca prin cari un'a séu alta parte face despar-tirea séu convietuirea aterната dela platirea speselor procesuali séu dela contracte des-pre avere, nu se potu luá în conside-ratiune.

§. 72. În procesulu scripturistichu fia-care scriptu are a se prezentá în dóue esem-plare, dimpreuna cu ac-lusele în originalu si copie, dintre cari unu esemplariu cu ac-lusele originale se retienn la foru, iera cele-lalte cu copiele ac-luselor se impartiescu păr-ției contrarie cu resolutiunea cuviinciósá.

În procesulu protocolaru ac-lusele se potu produce numai în originalu, carise retienn la foru si se potu aci vedé si decopiá.

Ac-lusele actorelui se însémna în ren-dulu lor cu litere, ale inctului cu cifre.

Rubriculu unui scriptu are sa coprinde: numirea forului si locului lui, numirea păr-ților, numele scriptului, titulu procesulu si numerulu ac-luselor (§. 30/1854.)

§. 73. Atestatele de bodediu si de cu-nunie, cari trebuiescu sa fia date în form'a matriculeloru originale, cá estrase fidele din acelea prevediate cu subscrierea parochului

si sigilulu parochialu, cu nrulu fóiéi matri-culeloru, asemenea si atestatul de trecere religionara precum si adeverintia parochiala despre încercările de pace, cari tóteacestea suntu neaperatu de lipsa, se potu produce si numai în originalu de cătra partea actora, în casu de lipsa se potu recurá din oficiu; si partea incta are voie ale produce pre acestea.

§. 74. Cine aduce dovada prin mar-turii are se formuledie în procesulu scriptu-ristichu întrebările (utripuncte) pre cari fo-rulu le pôte întregi si rectificá.

§. 75. Scriptele aduse în procesulu scripturistichu precum si ori-ce suplica în scrisu, cari nu suntu scrise si subscribe de cătra partea litiganta, trebuiescu sa fia sig-nate si resp. subscribe de unu avocatulu au-torisatu altcum sa se retransmita scriptulu procesualu spre îndreptare. (Ord. consist. din 25/10 1871/2 1870.)

§. 76. Cându se pórtá procesulu prin avocatulu si acést'a representéda pre o parte litiganta, avocatulu este detoriu a pre-sentá plenipotentia formalá subscrisa de partea litiganta si de doi martori (§ 22), Plenipotentia nu se pôte estinde si la in-cheieri de impacuiuri si la dechiaratiuni despre insistarea în divortiu.

§. 77. În procesulu protocolaru proto-populu deschide unu protocolu pentru fia-care proce-u, carele se începe cu încercările de pace si se continua, trecendu-se în acel'a tóte actele intemplete si vorbirile păr-ților, precum si resolutiunile si tóte alte dispo-setiuni, în rendulu precum urmédia acestea pâna la fine, cu datulu si subscrierile nece-sarie. Ac-lusele vinu la loculu lor citate si cu semnulu cuviinciosu prevediate, iera suplici deosebite, asemenea si protocóle de investigatiune si biletele de intimare se în-sémna între ac-luse în rendulu ce au urmatu. Tóte resolutiunile si desiunile date păr-ților trebuie sa se tréca la protocolu în rendulu lor, lánge cari se însémna si datulu espe-ditalui. Protocolulu incheiatu trebuie cusutu si atele imprimare cu sigilulu forului.

§. 78. În procesulu scripturistichu de-schide protopopulu unu registru pentru fia-care procesu, (carele întregu se pastréda în unu fasciculu) iera în registru se trecu în rendulu chronologicu tóte actele si scriptele sub numeri si cu titulu lor pre scurtu si datulu dimpreuna cu ac-lusele; iera regi-strulu servesce apoi cá rotulu de acte. Fia care scriptu séu suplica intrata la foru se prevede la capulu rubriciei cu datulu la ca-rele au intratu (presentatulu si cu nrulu pro-cesulu, pr. 1 Maiu 1873 ad. Nr. 8) cu carele se prevedu tóte ac-lusele (cu ad. Nr.) Despre cercetări si probatiuni (dovedi.)

§. 79. Forulu de 1-a instantia, dupa seversirea pertractării si incheiarii proce-sulu, séu în casulu §-lui 93 si 66 si mai nainte, procede la cercetarea si esaminarea dove-diloru. Despre ascultarea marturiiloru si oculatei insciintiadia si pre păr-ți.

§. 80. Probatunile potu fi 1) prin marturisiri 2) prin juramentu 3) prin docu-mente, 4) prin oculata judecatorésca 5) si prin marturii (§ 453 C. dr. can.)

Actorulu (asiá si contr'a actorulu re-conv.) este detoriu a-si dovedi afirmatiu-nile sele. Cercetarea merge în acést'a di-rectiune, inse se estinde si asup'r'a acelor momente si dovedi aduse de partea incta séu cautate din oficiu, prin care pôte esi la lumina, ca matrimoniulu pôte esistá ne-vatematu.

§. 81. Marturisirea păr-ției litigante, încátu aceea se refera la motivulu divortiu-lui, si este depusa seriosu, libera si în li-nisce de insusi partea litiganta inaintea fo-rului, numai atunci pôte servi de dovada, deca lucrulu pre care l'au marturisitu, se va adeverí si prin alte dovedi séu impregiurări séu intemplári constatate. Forulu are sa fia cu cea mai mare atentiune la esaminarea marturisirei, cá nu cum-va în aceea se fia ascunsá vré o întielegere între păr-ți despre divortierea lor. (§ 447 nota C. dr. can.)

§. 82. Cându partea incta aru mar-turisi, ca invinuirile si motivele aduse de partea actora, aru fi adeverate, si aru cere si partea incta divortiu totu din acelea cauze,

o atare marturisire sa nu se ia in considerare.

§. 83. Juramentul părților în procese divortiale încât se refera aceluia la motivele și cauzele divortului nu se admite.

§. 84. Documentele publice facu deplina dovada despre cele ce cuprind în tr'ensele, deca acelea sunt date de către jurisdicțiunii publice: bisericesci, politice și civile, în sfer'a activității lor (§ 463 c. dr. can.)

§. 85. Documentele private de sine nu facu dovada în procesele divortiale; înse acelea, deca autenticitatea lor va fi dovedita, potu servi de întarire a altei probatiuni sau impregiurări și fapte constatate.

§. 86. Autenticitatea documentului privat se pôte dovedi de către celu ce se provoca la documentu după normele procedurii civile a statului, prin urmare și prin marturisirea părții contrare. (Can. 131 și 138, Cartagena.)

§. 87. Probatuinea principala în cauze divortiale se face prin fasiunea marturiilor demne de crediamentu și jurate (testificatiune) (Pravil'a c. 24, can. 9 Teofilu, § 470 p. 6, C. dr. can.)

§. 88. De marturii nu se potu primi absolutu: cei pedepsiti pentru juramentu strembu, cei infami și escomunicati, părțile înseși, cei ce din slabiciune trupesca sau spirituala, nu potu testifica adevărulu, cei ce suatu în etate sub 14 ani, sau au fostu atunci, cându s'au intemplat fap'ta, fiii părților litigante, și judecatorii aceluia-si procesu, afara deca înainte lor, siediendu la judecata s'au intemplat fap'ta. (Can. 6, sin. II; Can. 8, 137, 138 sin. IV; Can. 75 apost.; Can. 140, Cartag.; § 457, 460 C. dr. Can.)

§. 89. Relativu incapaci de a testifica, deca adeca partea contraria se va opune la testificarea lor, suntu: rudeniile de sânge ascendente și descendente și frații părților; servitorii comprobantului și cei ce locuiescu cu elu dimpreuna, tiitorea sau tiitoriulu lui, și cei ce au datu ansa la stricarea casatoriei; avocatulu părții în procesulu portatu de elu și cei ce traiescu în dusmanie cu vre-o parte sau tragu vederatu folosu din urmarea divortului (prav. C. 22)

Totu-si rămâne înse la matur'a judecata a forului că, elu se pôte ascultă și jură pre acei aici numiti de martori, în impregiurări grave și deca numai din testificatiunile lor se va potea lamuri lucrulu.

§. 90. Marturiilor ce testifica numai după auzire, iera nu după propri'a cunoștință, nu li se da crediamentu; precum nici suspiciunea, ce se nasce din șoptiri și vorbe rele și din clevețe desiarte nu se ia în considerare (prav. C. 24; Can. 6 Teofilu.)

§. 91. Dovăda deplina se face prin testificatiunea celu putienu a doi sau trei martori demni de crediamentu și jurati. Juramentul se depune de ori-ce martoru înainte de fasiunea sea: ca adeca va spune toate, ce le șcie sau ce va fi întrebatu, cu adevăru și nu va ascunde nimicu, fiindu i Ddieu martoru și judecatoriu. (juram. promisoriu) (Can. 75 apost., can. 85 sin VI; prov. C. 24.)

Preotii sau oficianții de statu și toti acei'a, cari în funcțiunea în carea se afla, au depus juramentu oficiosu nu se supunu la juramentu, ci li se aduce numai aminte de juramentulu, ce l'au depus în funcțiunile lor.

După depunerea juramentului, se întreba martorulu de etatea și religiunea lui, de locuința și familia lui, despre rudenia cu părțile și alte referințe către ea, apoi despre obiectele testificării.

§. 92. Marturiile se cităza și se asculta la scaunulu protopopescu sau după impregiurări și la domiciliulu lor prin protopopulu și unu notariu actualu sau prin 2 sau 3 preoti, că comisari esmisi.

În contr'a comisariilor, despre cari se încunoștințea părțile (§. 68.) se potu face obiecțiunile §-lui 5. înse numai în terminu de 8 zile, și aflându-se temeinice se esmitu alti comisari.

Martorii ce locuiescu în altu tractu se asculta și jura acolo în urm'a recușitiunei. Normele §-lui 31 se potu aplică și la martori, și în casu de neascultare se pôte recușă judecatori'a civila a ascultă și jură pre martori sub urmările legii civile.

§. 93. Marturiile se asculta numai unulu, câte unulu și nu în publicu. La ascultare trebuie sa fie de fatia doi barbati de încredere alesi de către părți sau chemati din oficiu; și părțile înseși și advocatii sau aperiatorii lor potu sa fie de fatia, înse nu au voie a întrebă și intrerupe pre martoru, ci întrebările au a le aduce la cunoștința oficianțului și prin aceluia a se pune martorului înainte. Martorulu înse din motive grave pôte cere, că ambele părți litigante sau parinții, fiii și frații lor sa nu fie de fatia la testificarea lui. (Anal. din can. 38. Cartag.)

§. 94. Fasiunea martorului are a se lua la protocolu asi precum vorbesce elu și în prim'a persoană, fidelu și corectu, conformu spusei lui, apoi a i se proceti fasiunea carea, aflându-o fidelu, o va subscrie elu însuși sau cu punerea degetului prin unu altulu din senulu comisiunei.

După încheierea protocolului de investigațiune, aceluia se subscrie de oficianți resp. de către comisari de către barbati de încredere, și părțile sau aperiatorii lor, de voru fi de fatia.

§. 95. Oculat'a se orenduiesce de către foru sau și la cererea părților, cându ea va fi necesaria, și se face că și ascultarea marturiilor, înse prin picipatori de lucru. Iera patimi, bôle și neputințe trupesci și spirituale, spre a căroru cunoșcere se cere deosebita esperintia se cercetă prin experti, resp. medici și mōsie autorizate, spre care scopu forulu pôte recerca din oficiu pre unulu sau mai multi experti spre facerea oculat'ei și darea opiniunei sau pôte îndreptă în casuri mai ușore și pre părți cu o recușitiune din partea sea spre a se supune sub cercetare medicala și a aduce atestatu carele înse are a se da la recușitiunea oficioasă.

Atestateloru și pareriloru medicali, ce le producu părțile în scrisu, pre cale privată, li se pôte da crediamentu, deca partea contrara nu le va atacă, altcum se pôte recușă editorulu spre alu autentică.

(Va urmă.)

Multamita publica.

Oferte benevole pentru st'a biserica din opidulu nostru Deja a mai venit: Unu rendu întregu de vestiminte la s. altarulu în pretiu de 60 fl. v. a. donatu de către onorati d. membri ai comitetului parochialu gr. or. din cetatea Sabiu; dela episcopulu Ursu Hertia și soci'a sea Floria din Rogozu (protopr. Solnocului II) 30 fl. spre cumpărarea unui potiru; dela Florea Bud'a și soci'a Irina din Felső Roséi lângă Deja, 4 sfesnice de lemn cu 4 facii, pretiu de 10 fl. v. a.; dela preotulu I. Cupsi'a din Costeni unu Octoichu bogatu în pretiu de 10 fl.

Tuturora acestora binefacatori le aducem prin aceluia cea mai profunda multamita publica.

S. Cupsi'a,

Mich. Stieru,

pres.

not. com. par.

Varietăți.

(†) Ananie Popu preotu și v. protopopu în Morlac'a în numele seu, a fiei și fiiloru sei Carolin'a Iulio, Iosnu și Emiliu, a mumei sōcra Teresi'a Popu și consōrtele acesteia Carola Halkary, a fraților Amfilochiu preotu în Molosigu și Leontinu jude la tribunallu reg. în Clusiu, a sorei Iulian'a mar. Rezei, a sororilor repausatei Ann'a, mar. Galu, Carolin'a, mar. Ciriacu, Claris'a și Paulin'a, și a numeroșlor consageni și afini cu inim'a înfranta de dorere face cunoscutu ca pre iubit'a sea sotia resp. muma fiica, sora

și cumnata Francisca Popu nasc. Alpini în urmarea unui morbu greu în anul vietiei sele 36 și alu fericitei casatorii 20, în 7 l. c. s. n. a adormitu în Domnulu.

Cultulu fanebrăle se va serbă după ritulu gr. catolicu în 10 Aprilie la 10 ore diminet'a și remasiile pamentene se voru înmormentă în cimiteriulu locale, iera parastasulu pentru repausulu sufletulu morței se va tîne în 14 Aprilie s. n. la 9 ore diminet'a în biseric'a locala, la care actu de doliu suntu invitati toti consagenii, amicii și conosciții. Fia-i tierân'a usiōra și memori'a binecuvântat!

*(O templare spaimentatōria.) Din Hod-Mező-Vasárheiu i se scrie lui „P. Ll.” următorea templare înfricosiata:

Nazarenulu Szabo si-a junghiatu unicul seu copil de unu anu și jumătate și de o frumsetia rară, spre a aduce „Domnului” o jertfa de sânge. Organele de securitate publica din cetate îndata ce li se facu cunoscutu acestu casu, arestara pre fanaticulu parinte și-lu predara judecatoriiei criminale.

Starea lucrului mai de aproape a fostu aceluia: Luni diminet'a (în 30 Mart. st. n.) nmitulu nazareanu desceptandu-se din somnu descoperi socii sele, ca i s'a aretat „Duhulu sântu” și i-a poruncitu sa curetie pecatulu nazareniloru prin acea, că se aduca „Domnului” o jertfa de sânge. Densulu porunci socii sele sa chieame doi martori spre a face rogaciunile trebuincioșe și spre a asistă la jertfa.

Femei'a, carea nu presemțiă înca fap'ta spaimentatōria, aduse pre mam'a și sor'a fanaticului. Dela 9 ore până la amēdi se cantara psalmi și Szabo descoperi în urma, ca copilulu seu de unu anu și jumătate e aceluia pre care 'lu cere Domnulu prin duhulu sântu. Femeile spaimentate pusera toate la cale spre a face pre parintele esaltatu sa întelēga cătu de teribila e fap'ta ce voiesce sa o comita, și îi facora propunerea, sa junghia în loculu copilulu unu mielulu său o gaina. Szabo înse remanendu-si consecuentu luă a mână o secure bine ascutita și după mai multe lovituri tăia capulu copilulu.

Mi se revolta pēn'a a scrie aceluia; me cuprinde unu sentiu neîndatinatu facendu aceluia și totuși afu de lipsa, dice corespondintele, a da aceluia templare la publicitate, că sa șcie lumea, ca fanaticismulu religunariu mai traiesce înca și până unde pôte elu duce pre omu. Cându fu arestatu, nazarenulu Szabo declară, ca a adusu „Domnului” o jertfa placuta, căci almintrenea, l'aru fi tînetu Domnulu de mână, înainte de a da copilulu seu lovitur'a de mōrte, precum s'a templat cu patriarchulu Avraamu, cându a voit sa jertfēscă lui Iehova pre fiulu seu Isacu.

* Bibliograficu. S'a pus și curendu va ești de sub tipariu: „Antăia partedin „Deprinderi incomputulu din capu”, manualu pentru invetiatorii români.

Acestu manualu este lucratu prin subscrisulu, după metodulu celor mai practici pedagogi germani. Este impartitu după primii 3 ani de școlă, cuprindendu fia-care anu cele 4 specii de computu.

DD. Invetiatori dara și instructorii privati, voru fi simtiendu lips'a de unu asemenea manualu, de aceea 'mi și permitu a-i rugă, sa se abonedie și prenumere acestu manualu, carele nu costă decâtu 40 xr. cu spedare cu totu. Îndata înse, ce numerulu d-loru abonanti va trece preste 400, pretiulu va mai scadea, și fiindu ca scopulu meu nu este a face speculă din edarea acestui manualu, ci mai cu sēma a face unu micu servitiu d-loru colegi și invetiamentulu popularu, m'amu resolutu, că sum'a ce va trece preste spesele tipariului, a o destină unui scopu filantropicu — invetiatorescu.

Apelediu la spriginulu fraților invetiatori români, cari în acestu manualu practicu voru află — siguru unu conducatoriu la progresu în acestu ramu.

DD. cari dorescu a avē acestu manualu, suntu rogati de tempuriu a se adresă

subscrisului — spre orientare. În Berege seu comitat. Temisiorei.

Emericu Andreescu,

invet.

Raportu comerciale.

Sabiu 10 Aprilu n. Tempulu schimbaciōsu mai multu amenintă decâtu plōua. Ventu destulu, Ter-gulu a fostu cantatu binisioru; dara pretiurile înca s'au tînetu, fiindu întrebare de toate cerealele aduse în piață. Grâu 7 fl. 67 xr. frumosu, 7 fl. 33 xr. mestecat, 7 fl. 13 xr. eualit. infer.; secar'a 5 fl. — xr. până 4 fl. 67; orzu 4 fl. 33; ovēs 2 fl. până 1 fl. 73 xr.; cucuruz (porumb) 3 fl. 87—4 fl. — xr.; cartofi 2 fl. 40 xr. galēta austriaca.

Cănepe'a 18—20 fl. maj'a. Lintea 6 fl. 67 xr.; mazarea 6 fl. 67 xr., Fasolea 5 fl. 67 xr.

Fenu legatu 1 fl. 30, nelegatu 1 fl. 10 xr., paio lungi 80 xr., scurte 70 xr. maj'a.

Lemne de foc 8—10 fl. stang. austr. Carne de vita 18—22 cr. p., de porc 26 xr. Unsōrea 79 xr. până la 1 fl. 20 cup'a.

Burs'a de Vien'a.

Din 29 Martie (10 Apr) 1874.

Metalicele 5%	69 30
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	73 85
Imprumutulu de statu din 1860	103 50
Actiuni de banca	758 —
Actiuni de creditu	192 75
London	112 25
Obligatiuni de desdauare Unguresci	74 —
„ „ „ Temisioreno	73 50
„ „ „ Ardelenesci	73 —
„ „ „ Croato-slavone	75 60
Argintu	105 70
Galbinu	— —
Napoleonu d'auru (poli)	8 97

Concursu.

Devenindu în vacantiă, un'a din cele două parochii din Resnovu, în protopopiatulu Branului. — clas'a întâia, cu 302 familii, sau 1278 suflete; pentru rentregirea ei se escrie concursu, până la 30 Aprilie a. c.

Emolomițele acestei parochii sunt:

1. Venitulu dela taceșle stolare și-gore, — regulate prin autoritățile competente, — apoi aceluia dela umblarea cu S. cruce în ajunulu botedielui, toate acestea calculate pre bas'a protocolorulu matriculare după calcululu mediu alu celoru cinci ani din urma, se urea la suma anuală de 300 fl.

2 o porțiune canonică de 15 jugere catastrale pamentu arabulu comasatu... computatu-la 300 fl.

3 o subventiune din cas'a alodială de câte 200 fl. pre totu anul. — Care toate dau summ'a de 800 fl.

Dela concurenți se cere, — prelânga cursulu clericalu, se fia terminatu studiile gimnasiali și sa fia depus esamenulu de maturitate, iera recursele lor instruite în sensulu „dispusetiuniloru provisorie pentru regularea parochiilor”, le voru înainte subscrisului, până la terminulu mai susu disu.

Zernesci în 21 Martiu 1874.

În contielegere cu comitetulu paroch.

Ioanu Metianu

(1—3)

Prot.

Celu mai nou și mai mare depositu de orolōge în Sabiu.

la

IOHANN BUSCHEK

orologieriu,

Uliti'a Cisnădiei Nr. 16 vis-a-vis de Hotelulu:

„La Corōn'a Ungariei“.

Recomenda orolōgele sele de aur și argintu de I calitate, de Genf, alese personalminte și probate prin oficiu, cu garantia de 1—2 ani.

Orologie de argintu cu câte fl. 13, 14, 16, 18, 20, 24, 26, 28, 30—40.

Orologie de aur cu câte fl. 28, 30, 32, 34, 36, 40, 45, 50, 60, 70—150.

De I calitate orolōge cu pendulu, o decore pentru ori-ce locuință cu câte fl. 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 44, 46, 50, 60, 70—150.

Orolōge de biroulu francesu, de marina și desteptatōrie (Wecker) etc.

Lantiuri de aur și argintu, probate prin oficiu și adeca: Lantiuri de argintu cu câte fl. 3, 4, 5 până la 12, de aur: Lantiuri de gātu cu câte fl. 32, 34, 36, 40, până la 80 și 150.

Reparaturele se facu după modulu celu mai nou solidu și cu garantia de unu anu.

Pretiu curinte mai detaiatu gratis et franco.

(2—20)